

СЕКЦІЯ № 3 РЕГІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Андрейченко Світлана Сергіївна

*д.ю.н., професорка, завідувачка кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
Міжнародного гуманітарного університету*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА НА ЗДОРОВ'Я

Незважаючи на загальне визнання права на здоров'я та його міжнародно-правову та національно-правову регламентацію, належне забезпечення права на здоров'я залишається однією з найбільш гострих та актуальних задач сучасної юриспруденції. У «Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року», що є планом дій для людей, планети та процвітання [1], наголошується на тому, що глобальні загрози здоров'ю людей поряд із стихійними лихами, конфліктами, насильницьким екстремізмом, тероризмом і пов'язаними з цим гуманітарними кризами та вимушеним переміщенням населення загрожують звести нанівець більшу частину успіхів у царині розвитку, досягнутих в останні десятиріччя.

До сьогоднішнього часу не існує спеціального міжнародного універсального чи регіонального механізму захисту права на здоров'я і такий захист стає можливим лише через захист інших прав людини. Проблема реалізації права на здоров'я отримала значну увагу в європейській системі захисту прав людини, і перед усім, в діяльності Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд). Право індивідів звертатися із заявою до ЄСПЛ справедливо розглядається як наріжний камінь міжнародної системи захисту прав людини. Хоча Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) прямо не передбачає право індивіда на здоров'я як таке, «певні права щодо здоров'я можуть бути похідним від інших прямо

закріплених прав у Конвенції» [2, с. 258]. Отже захист права на здоров'я в ЄСПЛ здійснюється через механізми захисту інших прав, передбачених в Конвенції – права на життя, заборони катувань, права на свободу та особисту недоторканність, права на справедливий судовий розгляд та інших прав та свобод, та, як наслідок, має безпосереднє значення для їх реалізації.

Теоретичні та практичні питання міжнародно-правового регулювання співробітництва держав у сфері охорони здоров'я, концептуальні підходи до міжнародно-правового регулювання співробітництва держав у сфері охорони здоров'я та практика міжнародних судових та квазісудових органів щодо захисту права на здоров'я були досліджені Н. В. Хендель. Захисту права на здоров'я в Раді Європи дисертаційну роботу присвятив Ю. А. Крук. Діяльність Європейського суду з прав людини в контексті захисту прав пацієнтів висвітлена О. М. Лісничою.

Низку праць з питань глобального управління здоров'ям представив О. Агінам (O. Aginam), досліджуючи в них історичні, концептуальні, теоретичні, правові та інституційні рамки багатостороннього управління здоров'ям в контексті глобалізації та глибоко роздробленого і нерівного світу. Питання історико-правового розвитку права на здоров'я стали предметом дослідження А. Гаффні (A. Gaffney). Б. Мейер (B. Meier), розкриваючи проблеми посилення забезпечення права на здоров'я в глобалізованому світі відзначає доцільність забезпечення колективного права на охорону здоров'я, а не виключно індивідуального права на медичну допомогу. М. Белангер (M. Bélanger), А. Екстер (A. Exter), Д. Фідлер, (D. Fidler) висвітлюють різноманітні аспекти розвитку концепції міжнародного права охорони здоров'я. Заслуговує на увагу монографія «Право на здоров'я в міжнародному праві» Дж. Тобіна (J. Tobin), в якій автор робить акцент на зобов'язаннях держав щодо захисту права на здоров'я, розкриваючи історичні, філософські та теоретичні аспекти концепції права на здоров'я у міжнародному праві. С. Грір (S. Greer), Т. Сокол (T. Sokol) торкаються аспектів захисту права на здоров'я у межах Європейського Союзу. Р. Салтман (R. Saltman) акцентує увагу на питаннях реформування системи охорони здоров'я в Європі. Окремі проблеми

захисту права на здоров'я розкриті у роботах, присвячених тлумаченню Європейської конвенції з прав людини та практиці Європейського суду з прав людини.

Право на здоров'я стрімко розвивалося згідно з міжнародним правом, і його нормативне роз'яснення має суттєві концептуальні та практичні наслідки для політики в галузі охорони здоров'я [3, с. 1156]. Право здоров'я включає в себе широкий спектр факторів, які Комітет з економічних, соціальних та культурних прав називає «основними детермінантами здоров'я». Вони включають: доступ до безпечної питної води; адекватні санітарно-гігієнічні умови; адекватне постачання безпечних харчових продуктів; безпечне житло; здорові умови праці та навколишнього середовища; освіта та отримання інформації щодо охорони здоров'я. Ці та інші права і свободи пов'язані зі складовими елементами права на здоров'я [4].

Варто відзначити, що рішення ЄСПЛ визнаються у багатьох державах одним із джерел права, які, до того ж, надають можливість встановити прогалини у національному законодавстві, невідповідність деяких норм національного законодавства положенням Конвенції. Розповсюдження практики ЄСПЛ прискорює усунення недоліків у національних правових системах, зокрема щодо захисту права на здоров'я. Важливим для захисту права на здоров'я є створення спеціального міжнародно-правового механізму захисту права на здоров'я, адже захист права на здоров'я в ЄСПЛ не має самостійного характеру і здійснюється за допомогою механізмів захисту інших прав людини, які пов'язані з правом на здоров'я. Водночас зауважимо, хоча й численні договори про права людини закріплюють норми щодо охорони здоров'я, національне законодавство залишається вирішальним фактором для гарантування такого права.

Отже, здоров'я людей є фактором політичної та міжнародної стабільності, розвитку і прогресу в економіці, соціальному житті. Право на здоров'я багато у чому визначає взаємозв'язок людини та сучасної держави. Дотримання права на здоров'я є необхідною умовою розвитку особистості, гарантією ефективної реалізації інших основних прав. Через діяльність ЄСПЛ

поняття «право на здоров'я», яке не має своєї однозначної легальної дефініції, знаходить більш конкретне визначення. Практика ЄСПЛ щодо захисту права здоров'я вже достатньо сформована та є різноманітною навіть у рішеннях за схожими заявами громадян.

Джерела:

1. UN General Assembly. Resolution 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. 25 September 2015. A/RES/70/1.

2. Greer S. The European Convention on Human Rights: Achievements, Problems and Prospects. Cambridge University Press, 2006. 365 p.

3. Yamin A. The Right to Health Under International Law and Its Relevance to the United States. *American Journal of Public Health*. 2005. № 95 (7). P. 1156–1161.

4. Committee on Economic, Social and Cultural Rights. 2000. CESCR General Comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (Art. 12) /C.12/2000/4 (2000).

Бабенко Іоанна Вікторівна,

Гайда Анна Дмитрівна

*здобувачі вищої освіти факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДМІНІСТРАТИВНЕ ОСКАРЖЕННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

При формуванні могутньої, демократичної та правової держави одними із першочергових завдань, що потребують вирішення – є забезпечення належного функціонування механізму захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб та забезпечення законності у різних сферах суспільного життя, у тому числі й у сфері публічного адміністрування.

Інститут адміністративного оскарження є одним із правових форм захисту осіб у відносинах з органами публічної адміністрації, призначення якого полягає в повному і своєчасному запобіганні та усуненні будь-яких порушень законності й дисципліни в діяльності суб'єктів публічної влади.